

Вопысманн: В. С. Чиринс. Дорландевед 10
догочь, 3 ладруд 1800. Укасартъ Евбе

№ 170.

Raha=angu jutud.

Rahwa suust kokku korjatud.

Toimetanud Mag. A. Nooli.

Teine trükk.

Jurjewis.

Hermann'i trükkloja trükk ja tulu.

1900.

Eisen, M.J.

2 - 33801

A-1704 II

Raha-augu jutud.

Rahwa suust lasku korjatud.

Toimetanud

Mag. A. Nooli.

Teine trükk.

Jurjewis.

Hermann'i trükitipoja kulu- ja trükk.

1900,

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
33801

Дозволено цензурою. — Юрьевъ, 16 февраля 1900 года.

1. Raha pärast tülis.

J. Ekemann Tapalt.

Ühele mehele näidatud unes, et tema põllu sees suure puu all raha-katel olla. Hall wana-meis tulnud mehe juurde ja ütelnud: „Mine sinna suure tamme alla ja kaewa otse põhja poolt kahe juurika wahelt, siis leiad raha-katla. Aga siis üksi leiad sa raha-katla, kui sa selgel kuuwalgel ööl lähed urgitsema. Kellelagi ei tohi sa rääkida. Räägid sa, jäed raha-katlast ilma.“

Mees oodanud kuuwalget ööd. Wõtnud siis labida õlale ja läinud tamme alla. Näinud säääl hulga mehi tamme ümber tantsiwat. Mehele tulnud suur hirm pääle. Jooksnud koju tagasi.

Teisel päewal rääkinud mees unenägu sõbrale. See ei tahtnud lugu uskuda. Teisel hommikul näeb aga mees: sõber tuleb tamme juurest, raud-kastike kaendlas.

Mees kohe küsima: „Kust sa tuled?“

Teine wasta: „Raha augult!“

„No, mis sa leidsid?“ küsinud mees.

Teine jälle: „Mis muud kui raha!“

Mees tahtnud pool osa enesele. Teine ei tahtnud anda. Hakanud riidlema. Teine rebinud teise käest raha-kasti ära.

Raha-augu kaewaja saanud wiimaks ometi raha-kasti teise käest kätte. Hüüdnud ise wõidu-rõõmuga: „Taga kuradile, ma ei saa nüüd sinu käest kätte!“

Baewalt saanud mees aga sõnad juust, kui raha-kast nagu tina tuhka kadunud.

Küll otsinud mehed, aga mida sa otsid, kui kadunud. Läänud raha-augule weel vaatama, aga ei midagi.

Meheed jäänud surmani wihamehets.

Julius Weisenfeldi juust.

2. Jaani-õhtune raha nõudmine.

D. Bruht Metsikust.

Mees läinud teed mööda edasi ja kurtanud ise eneses: „Oh oleks mul raha, siis oleksin ma mees!“

Teine tundmata mees tulnud wasta ja ütelnud: „Mis sa raha puudust kurdad. Min

Saani-õhtul metsa ja waata, kus tuli paistab. Mine tule juurde ja wista hõbe-walget tulesse, ise mine aga edasi. Teisel päewal saad säält raha ja selle asja, mis sa tulle wistad. Aga hirmu sa ei tohi tunda, olgu säält, mis tahes. Tagasi ei tohi sa ka waadata!"

Mees oodanud Saanipäewa õhtuni. Läänud siis metsa. Näinud tule. Läänud tule juurde. Pika habemega mees liigutanud raud-hargiga suurt tuld. Nülitud hobune käinud ümber tule.

Mees läinud tulest mööda ja wisanud oma hõbe-pislatkidega piibu tulle. Läänud edasi, aga waadanud üle öla tagasi. Nii kui mees aga tagasi waadanud, wajunud raha kolinal maa sisse.

Teisel päewal läinud mees raha waatama, ei leidnud aga midagi.

Mees hakanud kurtma: „Nüüd olen piibust ilma!"

Kohe tulnud tundmata mees sinna ja ütelnud: „Mis sa kurdad! See on su oma süü, et rahast ja piibust ilma jäid! Miks sa waatasid tagasi! Nüüd ole targem! Tule aasta pärast Saani-õhtul. Kui sa ei effi, siis saad raha!"

Mees oodanud teise Saani-õhtuni. Läänud siis jälle waatama. Näinud tule, läinud tulest mööda, wisanud hõbe-preefi tulle.

Selle korra jooksnud must koer ümber tule; raud-hargiga tuleforija olnud seesama habemega wanamees, kes minewa aastagi forinud.

Mees läinud natukesse maad edasi. Jäänud siis vähem seisma ja kuulama. Kuulnud, nagu oleks raha kolinal maa sisse läinud.

Teisel päewal läinud mees vaatama. Leidnud preesi ja paar kamalu täit hõberaha maast.

Jälle tulnud tundmata mees mehe juurde ja ütelnud: Mikspärast sa sinna seisma ja kuulama jäid? Selle pärast sa rohkem ei saa! Seda ma näen, et sinust õiget raha=augu leidjat ei saa! Äta parem see raha=augu otsimine järele! Kui sa nii kahewahel oled, wõib sulle raha=augu otsimisega õnnetustgi juhtuda!"

Selle pääle kadunud tundmata mees ära.

Mees näinud ka, et wäike ümmargune auk maa sisse läinud, augu põhja aga ei ole paistnud.

Meiu M. Jaaniohwi juust.

3. Raha foldes.

J. A. Weltmann Pootsift.

Korra elanud wana lefknaene. See olnud põhjatu rikas, aga ei täinud kellegile punast kros-

figi anda. Kui lese surma-tund ligi tulnud, ajanud lest kõik pererahwa toast välja. Poja naene aga pugunud salaja kambriisse ja waadanud läbi kambri ukse augu, mis wanaeit tegema hakkab.

Wanaeit wõtnud suure rahakoti kätte ja läinud sellega lõukale. Teinud tuha sisse sügawa augu, pistnud rahakoti auku ja ütelnud ise: „Kelle käsi seda on siia pandnud, selle käsi wõtku seda ka jälle tagasi!“

Wanaeit surnud ära. Pärast surma läinud minija koldest tuha alt raha ära wõtma. Ei leidnud aga tuhast midagi. Sorinud küll tuha läbi, aga mis ei ole, ei ole.

Minija mõtelnud ja mõtelnud. Wiimaks tulnud wanaeide sõnad meelde. Minija toonud furnu kolde ette, wõtnud wanamoori käe oma kätte ja hakanud sellega tuhka segama. Kohe tulnud rahakott välja.

Minija wõtnud rahakoti ära. Teinud lahti. Kott olnud kulda, hõbedat täis.

4. Seitse wenna weri.

J. A. Weltmann Pootsift.

Wanal ajal elanud mees ja naene. Need olnud väga rikkad. Naene olnud rahakoti hoidja.

Häätene küll! Naene jäänud haigeks. Urwanud, et surm kätte jõuab. Võtnud ilma mehe teadmata raha kaasa, läinud põllule, kaewanud augu, pannud raha auku ja ütelnud ise: „Selle raha panen siia nii kauaks varjule, kuni siin seitsme wenna veri ära on walatud!“

Aga mees oli metlast piima-püti witsa toomas. Läinud taha naese ligidale ja kuulnud põõsa warjult kõik, mis naene rääkinud.

Naene läinud koju tagasi. Mees pole naese ees sest midagi wälja teinud, et kõik naese juttu oli kuulnud.

Naene surnud kolme päewa pärast ära. Surnu maetud maha. Siis läinud mees sinna kohta raha wälja kaewama. Aga wale! Pole raha säält enam leidnud.

Mehel tulnud naese sõnad meelde. Läinud koju, toonud kana juurest seitse noort kükke, tapnud need säält ära. Kohe tulnud raha august wälja.

Seda wiisi saanud mees oma waranduse jälle kätte.

5. Kuda mees wandumise pärast õnnest ilma jäi.

J. Seland Jõhviist.

Korra küündnud mees. Paar härgi olnud adra ees. Ütisti jäänud härjad seisma. Küll küündinud mees härgi edasi, aga härjad pole paigastgi läinud. Mees tõstnud adra tagasi, paremale ja pahemale poole, aga ader olnud nagu kivi taha tinutatud.

Mehe süda saanud wiimaks täis. Andnud härgadele piitsaga pihta ja hüüdnud wana teo-
poisi moodi: „Mis tuline kurat nüüd siin adra taga on!“

Kohe tõmmanud härjad kõwasti ja ader pääsnud lahti. Paar sammud edasi küündes ehmatanud mees ära. Ta meelest olnud nagu waotama jalgade alt ära. Suur mürin, kõlin olnud kuulda.

Natukesel aja pärast hakas mees jälle küündma. Nägi nüüd, et raha-katla sang adra otsa oli jäänud.

Mehe kurja wandumise pääle oli raha-katel maa põhja tagasi wajunud. Mees oli oma õnnest ilma.

6. Ruda raha-pott ära kadus.

D. Hinzberg Tapalt.

Ühele mehele juhutatud unes raha-katel kätte. Mees võtnud teise mehe appi, läinud, kaevanud juhutatud kohta sügava augu. Ei leidnud aga midagi.

Teisel öösel kästud meest uuesti minna ja üksi raha maa seest välja võtta.

Mees läinud. Leidnud auku tagasi aetud mulla seest raha-poti. See olnud nii suur, et üksi ei jätkanud ära viia.

Mees läinud tagasi, kutsunud wenna appi potti ära wiima.

Pott olnud aga kadunud. Küll otfinud mees hoolega ei leidnud aga enam midagi.

Hans Wöllmanni juust.

7. Maene raha-augul.

J. Seland Jõhwiist.

Ühele naisele öeldud ööse unes: „Mine neljapäewa õhtu teie toa ette suure kiwi juurde. Kaewa jääl päewa-tõusu poolt küljest. Siis saad raha-katla kätte. Aga ära kedagi appi võta. Kõik pead ja ükspäini korda saatma!“

Hommitul tõusnud naene üles. Olnud väga rõõmus juhatusse üle. Dodanud suure igatsusega neljapäeva õhtut.

Pea jõudnud aeg kätte raha-augule minna. Naene läinud kiwi äärde ja hakanud kaevama. Kaevanud juba nii palju, et katla päälmine kord silma paistnud.

Õnnetuseks tulnud korraga naese oma mees sinna. Mees ütelnud: „Mis kuradi raha-augu kaevajaks sina oled hakanud, et sul päewast aega järele ei jäänud!“

Seda ehmatust, mis nüüd tulnud!

Kiwi hakanud raskuma ja paukuma. Kolinat wajunud raha-katel selle jutu pääle maa alla.

Mees ja naene ei saanud ehmatuse pärast sõnagi suust. Küll kaevanud pärast seda kohta, aga ei leidnud enam midagi.

Nõnda wajus naese õnn maa põhja.

8. Piip täis kulda.

Otto Schanz Rootsiist.

Korra läinud mees Jaanipäewa õhtul teed mööda koju poole. Äkisti näinud ta, et üks wana-meestee ligidal tule ääres ennast soojendanud.

Mees läinud tule äärde ja küsinud piibu pääle tuld.

Wanamees wõtnud ilma sõna lausumata ereda tule sõe ja pandnud mehe piibu pääle.

Mees tänanud ja läinud koju.

Hommi ku hakanud mees piipu vaatama. Leidnud: piip kulda täis. Nüüd saanud mees aru, et see wanapagan wist olnud, kes talle tule asemel kulda piipu pannud.

9. Kuda mees ussi käest raha ära wõttis.

J. P. Söggel Paistli-Kaarlist.

Ühel talumehel oli alati raha puudus. Korra juhutati mees unes metsa äärde suure kivi juurde; jääl olla raha terve tünder. Ära pidada seda aga neljapäewa böse kella kaheteistkümnne ajal tooma. Kivi pääl olla suur nõelus; sellele ei olla tarwis midagi lausuda. Siis ei teha uss wiga.

Mees mõtles: „Tühja kah! Unenäod on niitut petnud, petawad mind ka!“

Teisel ööl juhutati jälle, ja ka nüüd jättis mees minemata. Kolmandal ööl juhutati jälle. Mees mõtlema: „Pagana pihta! Ma katsun korra kas unenäod tõesti tõtt jutustawad!“

Järgmisel neljapäeva õösel kella kaheteistkümne ajal läks mees metsa äärde suure kivi juurde, labidas seljas. Kivi juurde jõudes nägi mees ussi kivi pääl ja raha ussi ligidal.

Mees ajas käe pikali ja tahtis raha ära võtta. Aga uss ajas ennast õigeks ta tõmbas raha kõhu alla. Mees mõtles tüki aega. Hakas wiimaks labidaga kivi külje alt kaevama. Kaemas ja saigi kivi alt katla täie raha kätte. Nüüd oli ka uss kivi päält kadunud.

Mees kandis raha koju. Seda sai sada selja täit, igas seljätäies kuuskümmend kamalu täit. Pärast seda ei kuulnud meest enam raha puuduses olemat.

10. Ratsja läbi tule.

S. Bihlap W.-Wõidust.

Ennewanasti põletanud wõi kuitwatanud wanapaganad tihti metsas raha. Läänud inimesed juurde vaatama, kustunud tuli ja raha kadunud kõik äkisti ära. Saanud aga keegi midagi asja tule pääle wisata, jäänud raha järele.

Korra sõitnud mees õõsi ratsahobusega läbi metsa. Näinud: wanapagan põletanud raha.

Ennetuseks ei olnud mehel midagi asja käes tule pääle wisata.

Mees kihutanud ometi ratsa-hobusega tulest risti, rästi läbi funi tuli kustunud.

Hommikul läinud mees tule-aset vaatama. Leidnud hulga kuldraha nende kohtade päält, kuhu hobuse kabjad oliwad puutunud.

11. Kuda fant juure waranduse leidis.

J. Karu Helmest.

Korra läinud fant ühte talusse. Sääal olnud parajalt joodud. Sandile antud ka juua ja juua nii et õige küll.

Jõudnud õhtu kätte. Pidu'ised heitnud tuppaga magama, fant aga saadetud rehte.

Sant heitnud rehte magama. Korraga kuulnud fant, et keegi parsil hüpanud ja ise laulnud: „Till, till, lopp, lopp! . . . pita, puta, rallal. . . Till, till, lopp, lopp! Pita puta, rallal! . . .

Sandil hirm käes, et wanapagan parsil. Kuda wanapaganast lahti saada? Sant kardab, et ehk sööb wiimaks ära. Küll palunud fant kõik palwed ära, aga midagi pole aidanud.

Barfil hüpatud ja tantsitud ikka edasi ja lauldud ühtelugu: „Till, till, lopp, lopp! Pita, puta, rallal! . . .

Ei aidanud mingi asi. Wiimaks ütelnud sant: „Hüppa, et kural find wõtku!”

Seda üteldes olnud rehi korraga raha täis, hüppaja aga ise kadunud. Sant saanud säält nii palju raha kui kanda jõudnud. Väinud siis raha-noosiga oma teed.

Mis sandist üle jäänud, pärinud majarahwas.

12. Kudas kaltsuajaja riffaks jai.

J. Holts Dstrowist.

Ühes väga wanas mõisas elanud korra üks herra. Äkisti hakanud sääl üks hääl nagu waim pöranda alt karjuma: „Ma tõusen! Ma tõusen!”

See hääl ei andnud enam rahu sugugi. Herra lastnud enesele wiimaks uue mõisa ehitada. Arwanud, et kuri waim wanas mõisas elamas on.

Ühel õhtul tulnud üks kaltsuajaja ja palunud mõisaherra käest öömaja. Herra mõtelnud: „Ma annan talle oma wana mõisa ööforteriks. Las waimud wõtawad ta õnneks pääle!”

Suhatanud kaltsuajaja wana mõisa. Kaltsuajaja hakanud kõige päält ahju kütma. Tahtnud sooja tuba saada. Korraga hakanud häääl hüüdma: „Ma tõusen! Ma tõusen!“

Kaltsuajaja hirmu täis. Mõtleb: siin on päris kurjawaimude pesa! Panen ma jooksuma, mõis waim järele tulla. Saagu, mis saab, ma ütlen: „tõuse pääle!“

Ütelnudgi: „Tõuse pääle!“

Kohe läinud pörand praginaga lõhki ja suur raha=kast tõusnud pöranda alt ülesse.

Mees läinud vaatama: kast üsna raha täis. Mees loopinud kõik kausid ree päält maha ja ajanud suure waewaga raha=kasti ree pääle ja läinud oma teed.

Herra läinud teisel päewal meest vaatama. Ei enam meest kufagilgi. Saatnud siis oma mehe kuulama, kas häääl weel wana wiisi hüütab. Ei enam kuulda midagi.

Herra saatnud teomehed pöranda alla otsima. Näinud: pörand olnud lõhutud. Teomehed leidnud pöranda alt kasti aseme.

Herra ehmatanud sedo kuuldes ära. Tulnud meelde, et korra wanast raamatust lugenud, ses wanas mõisas olla mõisa asutaja wara kõik

koos. Selle waranduse oli kaltsuajaja müüd kõik ära wiinud.

Kaltsuajaja saanud selle warandusega Weipfis kõige rikkamaks meheks. Kui ta veel ära ei ole surunud, elab ta praegu uhkesti ja suuresti.

Jaan Ersbergi suust.

13. Kudas poisid wanapagana raha-tündri kätte saiwad.

J. Helts Ostrowist (Nöwalt).

Korra olnud heinaküünis maa sees raha-tünder. Seda raha-tündrit walwanud wanapagan.

Ühel pühapäewal ütelnud wanapagan oma naesele: „Hää fina raha walwama. Mina tahan täna kirikusse minna!“

Hää küll, naene lubanud. Saanud wanapagan kirikusse läinud, jäänud naene uniseks. Läänud heinamaale magama.

Seni läinud kari poisikesi sinna küüni tant-sima. Kuulnud raha kolinat. Poisid hakanud otsima ja kaewama. Leidnud wiimaks raha-tündri üles.

Üks olnud nende feast nii tark: wisanud oma raha tündrisse. Sis tõstnud mitmekesi raha-tündri maast wälja. Poisid läinud siis hobust tooma, et raha koju wiia.

Selle aja sees tulnud wanapagan kirikust tagasi. Näinud: raha-tünder olnud wälja kistud. Ohmatanud habeme kolm korda hallimaks kui enne olnud. Hankunud raha vaatama. Ei tunne enam oma raha ära. Püüstanud koid raha maha: ei tunne ära. Jätnud raha sinna maha, läinud, otsinud naese ülesse. Hankunud naist peksma. Ütelnud ise: „Minul oli kirikus kange kirjutus ja sina lähed raha-tündri juurest ära mujale magama ja lased raha ära wiia! Kui sa teine kord weel nii hooletu oled, peksan ma sind nii, et sa eladesgi enam ära ei unusta!“

Poisid aga wedanud raha-tündri koju ja saanud rikkaks.

Jaan Ersbergi juust.

14. Rakwere naese rahasaak.

D. Bruhl Metfikust.

Korra läinud naene Rakwere lossi waremete wahetele kõndima. Näinud keldri usti, läinud sisse. Kiiinal põlenud kest tuba laua pääl. Laua

ääres istunud kaks meest vastatute teine teisel pool lauda. Teine neist kirjutanud, teine waa-
danud päält.

Ühes ääres olnud tuli. Üks mees sori-
nud orgiga tuld. Teises nurgas olnud raha-
hunit. Mees seisnud juures, kühwel käes.

Laua nurgas istujad mehed küsinud naese
käest: „Mis sa tahad! Mis sa otfid siit!“

Naene hakanud wabandama: „Kogemata juh-
tusin siia. Tulin waremete wahale kõndima,
nägin ukse, astusin sisse!“

Laua ääres istuja mees ütelnud: „Mine
siit ruttu wälja. Kui sa kellegile ei räägi, mis
siin kuuled ja näed, siis annan sulle palgaks —“

Kühwimees ütelnud wahale: „Tõsta põll
ülesse!“

Kui naene põlle ülesse tõstnud, wisanud
kühwimees kühwitäie hõberaha naese põlle sisse.
Siis lükatud naene keldrist wälja.

Üks hüüdnud ukse päält weel naesele järele:
„Nga ole sa wait!“

15. Rahasaat Rakwere lofsist.

D. Bruhl Metsikust.

Korra läinud üks laps Rakwere wana lofsi waremete alla teldriše ja efsinud ära. Ühe ukse kõrwal olnud jääs suur, must koer, teldri seina ääres aga palju punaseid kastisid. Keft teldris põlenud tuli. Koer käinud ümber tule. Nurgas põlenud tulised jõed.

Üks wana naene olnud teldris. See wõtnud raudkühwli, käskinud lapse hõlmad ülesse tõsta, wisanud kühwliga süsi sisse ja käskinud siis koju minna.

Laps läinud koju. Hõlm olnud selget hõberaha täis.

M. Jaansohni suust.

16. Nõmmemäe-kuude.

J. Jakobson Jäärjast.

Korra näinud Kõpu Nõmme talu karjapoiss sügise hõrgi koju ajades, et põllu ääres nõmmes ühe suure mäna all tuli põlenud. Tuli loitnud ülesse kõrgesse.

Poiss pannud loomad lauta ja jooksnud mäna alla tuld waatama. Aga ei tuld kusagil

ega tule asetgi. Mõtelnud iseeneses: „Sine lugu!
Suur tuli põles, aga nüüd ei ole enam tuld
kufagil!“

„Miks ei ole tuld? Tuli oli küll!“ kostnud
hää. Näha ei olnud ometigi midagi.

„Mis tuli see siis oli? küsinud pois.

„See oli raha tuli!“ vastanud hää jälle.

„Ma ei näe aga raha kufagilgi!“ ütelnud
pois julgesti.

Hää käskinud poissi selja taha waadata.
Pois waadanud. Näinud suure lasu kuldraha
maas olevat. Pois jooksnud raha-huniku juurde
toppinud tasku raha täis. Ei saanud aga veel
kolme sammugi koju poole jooksta, kui raha
kolinat kuulnud ja poisi taskud olnud tühjad.

„Kumal pois! Väerõimuga ei saa siit keegi
raha kätte!“ ütelnud hää jälle. „Kui te ka
kaewaksite, teie inimeste filmis on ometi raha
nagu liiv näha. Tule tulewa neljapäewa õhtul
siia, siis on parajasti kuu täis ja ma võin
sulle seda raha-huika näidata. Täna on mul
aga väga vähe aega!“

Pois läinud neljapäewa õhtul jälle tuttava
männa juurde. Sää kuulnud esmalt nagu
kohinat. Nagu maa seest tekkinud wanamoodi
riietes raudkübaraga mees wälja.

„Wäga hää, et sa tulid! Nüüd on mul luba sulle ennast näidata!“ ütelnud wõõras poisile.

„Mis su nimi on?“ küsinud pois.ks.

„Minu nimi on Nõmmemäe-kuude!“ wastanud wõõras. Siis rääkinud wõõras järgmise jutu:

„See oli seitsmesaja aasta eest. Siis oli siin ligidal üks loss, kelle omanik wäga rikas ja kuri poisimees oli. Ühtegi naesterahwast ei pidanud ta omas lossis. Kerra oli lossi-herra sõtta minemas. Siis küsiti meie teenrite käest, kes tahab tema rahahoidjaks jääda. Mina wõtsin selle ameti enesele. Minu herra oli sellega rahul ja laskis mind wandega töötada, et ma ta raha hästi walwan.

• Sõda olnud hirmus. Werd woolanud kole-dasti. Minu herra oma wäega langes sõtta. Waenlased tuliwad, tegiwad lossi ja ta hooned maatafsa. See mets siin oli kõige parem põllu-maa.

Seft saadik pean ma seda raha hoidma, ilma et seft pääseksin ja rahuga sureksin.

Iga 50 aasta pärast pean ma uue koha pääle minema. Kolm kuud enne seda wõin ma ennast ja oma raha inimestele näidata. Minul on uue aastani weel luba siin olla. Minult

ühel wiisil wõin sellest rahawalwamise=ametist pääseda. See on seda wiisi: Meesterahwas, kes sel ajal sündinud, kui kuu pärast Mihkli päewa neljapäewal täis saab, odaku seda aega, mil näeb kolm ronta kõrwu lõune poolt põhja poole lendawat. Siis lastu keskmise ront maha, aga nii, et ront ilma liigutamata surnud on, kui ta maa pääle kukub. Siis otfigu kärmesti südame kohta. Säält leiab ta wäitse walge sule. See toogu ta mu kätte. See sulg päästab mind siit lahti. Et sa just sellel ajal oled sündinud, siis tärkas mul lootus sinu pääle. Aga hoia, et sa nii ei lase, et ront maa pääl weel elab. Muidu tuleb sulle enesele sellest weel suur õnnetus. Kui sa ei wõi maha lasta, siis jäta parem lastmata. Lased sa aga maha, siis tule siia nõmmikusse ja hüüa: „Nõmme=mäe=kuude!“ Küll ma siis kuulen!

„Mina olin alati su ligidal, kui sa siin männa all mängisid, aga mul ei olnud luba ennast sulle näidata. Waata ometi seda kullahulka!“

Sinna oliwad raha=pütid nii moodi hunikusse laotud: pääl otjas oli üks, selle all kolm, siis kuus ja kõige all kaksteistkümmend pütti ja igas pütis wiis toopi.

Kui pois̄s raha sai näinud, kadus raha jälle ta filmade eest

Siis ütles weel see waim: „Täna on meil pidu. Kas sa ei tahaks sest pidust osa wotta?“

Pois̄s lubas osa wotta.

Korraga oli nende ees ilus kruusitud maantee. Seda mööda läksiwad nad armata poole wersta edasi, kuni nende ees tore loss seis̄is. Säǟl järeksiwad kõik aknad tuledest.

Waimu moodi mees tegi kohe ukse lahti ja sammus sisse. Pois̄s jäi aga wõõrastades ukse pääle seis̄ma.

Säǟl istusiwad laual hulk raudriides saksu. Saali seinad olnud möökadega ja kilpidega kaetud. Teenrid kandnud laua pääle kõikjuga seid roogasid ja joodawaid wiinasid.

Pois̄sil kadunud korraga julgus ja ta pistnud jooksu. Sedamaid jooksnud wõõras mees talle järele ja hüüdnud: „Tõnis, rumal pois̄s, kuhu sa jooksed! Tõnis, rumal pois̄s, kuhu sa jooksed! Tule tagasi!“

Pererahwas leidnud pois̄i kadunud olewat. Väinud otsima. Kuulnud ka seda hüüdmist.

Pois̄i julgus olnud sest saadik kadunud. Ei julgenud katses ette wotta, kui ka oleks wahel sarnaseid rontasid näinud.

Raha oodata praegugi weel kedagi õnnelast ennast päästma.

17. Raha-tuli.

D. Hingenberg Tapalt.

Korra kuulnud mees, et Jaanipäewa õösel peab raha-augu tuld nähtama, kui uue maja põhjapoolest unkaft wälja waadatakse. Mees läinud Jaanipäewa õhtul katuse unka waatama. Näinudgi sinist tuld ja tule ääres kats musta fogu istumat.

Kuttu roninud mees ungaft maha ja läinud sinna, kus tuld näinud. Otsinud küll hoolega, aga ei leidnud enam midagi.

Läinud targa juurde nõuu paluma. Leidnud targa. Tark õpetanud: „Tulewal Jaanipäewa õösel mine jälle unka. Kui tuld näed, wiska kolm kiwi sinna poole ja üttele iga kord: „Pool mulle, pool maa alla! Siis wõid julgesti minna ja raha ära tuua. Tagasi ei tohi sa tulles waadata ega midagi karta, muidu juhtub õnnetus!“

Mees teinud targa õpetuse järele. Läinud unka, waadanud, näinud tuld. Kaks punast koera istunud tule ääres, suur raha-hunik kabe wahel. Mehel tõusnud suur raha-ahnus südamesse.

Wisanud kiwi sinna poole ja ütelnud iseeneses :
„Kõik mulle !“

Wõtnud suure koti ja läinud warandust ära ooma. Leidnud sinise tule ja suure huniku raha. Njanud poole raha kotti. Koeri ei näinud enam kufagilgi. Tahtnud weel raha wõtta. Korraga tulnud koerad. Suur hakkide kari lennanud wuhisedes mehe pää ümber ja karjunud ikka : „Küll ! Küll !“

Mees ei pannud seda tähelegi. Njarud kõik raha kotti, ehk küll tark poole käskinud maa alla lubada. Tõstnud siis koti selga ja tahtnud minema hakata.

Korraga karanud koerad mehe kallale ja kiskunud teda rängasti. Mehel ei aidanud muu nõuu kui kotti maha wisata ja punuma panna.

Hommikul läinud mees tagasi waatama. Leidnud küll koti aga mitte raha kopikatgi. Koerte kiskumisest olnud mees weel mitu päewa haige. Ahnus jättis kõigest ilma.

18. Karksi losji warandus.

E. Ritzberg Karksist.

Karksi kiriku kohale keldrisse maetud muiste suur warandus maha. Alles hiljemal ajal ehitatud sinna kohta kirik. Seda warandust ei

saada aga keegi säält kätte. Wanatiühi ise pidada ööd kui päemad selle waranduse juures wahti.

Mitu korda katsunud wanal ajal õpetaja kiriku wöörmündritega ühes koos jeda warandust waatama minna. Wötnud tule ja piibli kätte ja katsunud keldrisse tungida. Asjata! Ufse taga suure wafkwaadi otsas istunud must kass. Kass puhunud kohe tule ära. Pimedas aga ei pääsnud keegi enam edasi.

Losfi keldrite plaanid olla Rootsi wiidud. Seda wiisi ei tea keegi keldrite hulka ega käituda kohta.

Korra hakanud juudid jeda warandust wälja kaewama. Öö otsa teinud mehed tööd. Praegugi wöib selle töö jälgi weel näha. Päewal aga tulnud takistused ette ja mehed pidanud töö pooleli jätma.

19. Kudas mehele raha antud.

J. Karu Kartsiist (Helmeist).

Korra üteldud ühele mehele: „Mine kest-
öösel ilma kellegi teadmata Siwakime juurde.
Enne jeda aga pane enesele põll ette. Hoia
põll lahti, siis antakse sulle raha!“

Mees läinud.

Kui kiwi juurde saanud, tulnud üks mees talle wasta. Selles olnud punased püksid jalas, päält poolt olnud aga parem pool kollane, pahem pool sinine. Nägu ei ole mees näinud.

See kallanud mehele hulga tuliseid süsa põlle pääle ja ütelnud: „Ära sa neid nüüd waata, enne kui sa koju saad!“

Mees läinud koju.

Kodus waadanud põlle: ei tuliseid süsa enam kufagilgi, waid põll kuldraha täis.

Selle pääle kutsunud keegi seda meest: „Tule, lähne Intsaare saaja ja punapüksti pulma!“

Mees aga ei läinud.

Kutsuja wedanud meest hulga aega ümber tare ja lastnud wiimaks lahti.

Mees jäänud sest haigeks ja eluajaks wigaseks.

20. Kadunud raha.

D. Hinzberg Tapalt.

Ühele mehele üteldud korra unes: „Tõuse filmapilt ülesse ja mine niisama wälja nagu sa oled. Wõta klabli kaasa ja tõmma suure kiwi

põhja poolt äärest kolm korda kabluga. Säält leiad raha-poti. Tuo see ilma tagasi vaatamata ära. Anna pool raha waestele, pool wõta enesele!"

Mees tõusnud ülesse, läinud wälja vaatama. Range külm tuul puhunud, wihma sadanud, öö olnud kottpime. Mees arwanud kuulnud juttu unenäoks, läinud tuppä, heitnud uuesti magama. Silmad ei ole aga weel kinni läinud, kui teda uuesti kästud ülesse tõusta ja raha-potti ära tuua.

Mees tõusnud ülesse, wõtnud kapli, läinud wäljale. Leidnudgi raha-poti. Olnud sääl hõbedat ja kulda, nii et mees korräga rikkaks meheks saanud.

Mees ostnud selle rahaga enesele silku ja kartohwliid, äga ei ole waestele midagi anda tahtnud. Wiinud oma waranduse rehe alla peitu. Säält kuulnud järgmisel öösel suurt kolinat ja mürinat. Tahtnud ülesse tõusta ja vaatama minna, äga ei saanud. Hoitud nagu salawäega woodis kinni.

Hommikul läinud vaatama. Wärawad ja ukssed niisama kinni, nagu enne, äga ei enam raha kopikatgi. Silgud muutnud tündris pajulehtedeks, kartohwlite asemel olnud äga kotis männa-käbid. Kõik nuhtluseks selle eest, et mees poolt warandust waestele ei andnud.

Küll läinud mees öösel weel kiwi ääres
kabluga kaapimas, aga wõta weel! Mis läinud,
see läinud!

21. Kolm katla täit raha.

Hermann Karell Suurest-Jaanist.

Muistjel ajal elanud üks kawal mees. Ta
teadnud kõik kunstid ja ka seda, kudas kuradi
rahakatest wõib kätte saada.

Selle pärast kütanud ta neljapäewa õhtul
sauna palawaks, pannud sauna wee ja wihad
walmis, et siis wanapoistel hää tööle hakata,
kui nad tulewad. Ise puurinud sauna lae pääle
augu sisse ja kuulanud säält, mis nad räägivad.

Kõige enne tulnud wana peremees ise. Tal
olnud seitse sarwe pääs. Tema järele tulnud
weel hulk teisi, nii et saun neid täis kubišenud.
Käinud ühest teisest läbi, aga wihtlema pole
keegi hakanud.

Wiimaks tulnud weel üks lombakas. See
olnud raha-katla hoidja. Kõhe küsinud teised:
„Kuhu sa katla panid?“

„Panin õue pääle kiwi ääre alla. Ega
teda sinna kegi tea!“ wastanud lombak.

Selle pääle hakanud kõik rahuga wihtlema.
Mees läinud ruttu sauna päält maha. Leid-

nudgi kiwi ääre alt katla täie raha. Randnud katla koju. Olnud saagi üle väga rõõmus.

Teise neljapäevõhtul kütnud mees jälle sauna palawaks ja läinud ise sauna lae pääle wahtima.

Wanadpaganad tulnud kõik jälle sauna. Kõige wiimaks tulnud lombakas raha-katla waht.

„Kuhu sa raha-katla panib?“ küsinud teised.

„Panin sauna nurga alla. Ega sinna teda keegi tea!“ wastanud lombak.

Kõik hakanud jälle rahuga wihtlema.

Mees roninud ruttu sauna päält maha, läinud, wõtnud sauna nurga alt raha-katla ja wiinud koju.

Mehe ahnus läinud aga ikka suuremaks.

Kolmanda neljapäewa õhtul kütnud mees jälle sauna palawaks ja läinud ise lae pääle wahtima.

Wanadpaganad tulnud kõik jälle wihtlema. Kui lombakas la tulnud, küsinud teised: „Kuhu sa raha-katla panid?“

„Panin õue puujuurika alla. Ega teda sinna keegi tea!“ kostnud lombakas.

Päris-herra aga rabanud ruttu ütelda: „Ei tea, ehk mõni kuulab.“

Kõik jooksnud kohe saunast wälja. Sauna fatus olnud waimusid nii täis, mis mustanud. Mehe sõõnud wanadpaganad nii ära, et enami midagi pole järele jäänud.

22. Rahasaaf kirikuteel.

J. Mädasjon Tarvastust.

Muiste läinud poisš korra kirikusse. Poisš oli laupäewal kangesti tööd teinud. Kiriku teel tütkinud poisšile wägisi uni pääle. Mis muud kui paneb pää mätta pääle ja — jääb norstama.

Korraga kuulub poisš häält: „Hans, tõuse üles, waata, roha-toop selja taga mätta sees!“

Hans hõõrub silmi, waatab: toop hõberaha mätta sees. Mis muud kui raha tasku ja koju.

Kohe wõtnud poisš enese teenistusest lahti, ostnud talu ja õppinud ilusasti wiulit mängima. Ühel päewal oli Hans dieti tublisti mänginud ja jäi raskesti magama.

Korraga näeb ta: tuba tulešid täis. Inimesed kõnniwad toas edasi, tagasi. Üks tuli Hansu juurde ja ütles: „Tule meile wiulit mängima.“

Hans wasta: „Mine põrgu! Kas nüüd kelgi mänguaeg on!“ Selle pääle kustunud tuled ära ja inimesed läinud toast wälja.

Hommitul olnud Hans õige haige ja kolm weretilka olnud kaela pääl. Hans läinud rahakappi waatama, aga see olnud tühi. Wanapagan oli talle raha andnud ja jälle ära wõtnud.

Hans jäänud jälle waeseks. Waewaga elanud weel aasta, aga weretilgad ei kadunud ihu päält ära.

ej

1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900
1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025
2026
2027
2028
2029
2030
2031
2032
2033
2034
2035
2036
2037
2038
2039
2040
2041
2042
2043
2044
2045
2046
2047
2048
2049
2050
2051
2052
2053
2054
2055
2056
2057
2058
2059
2060
2061
2062
2063
2064
2065
2066
2067
2068
2069
2070
2071
2072
2073
2074
2075
2076
2077
2078
2079
2080
2081
2082
2083
2084
2085
2086
2087
2088
2089
2090
2091
2092
2093
2094
2095
2096
2097
2098
2099
2100

A-1704

Бинд 5 коп.

